

De Krijtberg, 14 mei 2023, 6de zondag van Pasen. Hand. 8:5-8.14-17,
1 Petr. 3:15-18, Joh. 14:15-21

Peter van Dael SJ

Gewoonlijk wordt de eerste lezing genomen uit het Oude Testament. Maar in de Paastijd wordt deze gehaald uit de Handelingen van de Apostelen. In dit boek lezen we over de vroegste geschiedenis van de kerk. Het is een vitaal verhaal over groei. Jezus had zijn leerlingen de opdracht gegeven om zijn getuigen te zijn in Jeruzalem, in heel Judea en Samaria, tot aan de uiteinde van de aarde (Hand. 1:8). In Handelingen zien wij deze woorden be-waarheid. De blijde boodschap wordt eerst met succes in Jeruzalem verkondigd, daarna onder andere in Samaria, ten slotte in Griekenland en Rome.

De drie lezingen van deze zondag

De eerste lezing van vandaag, uit Handelingen, is een succes-verhaal: de verkondiging is al tot in Samaria doorgedrongen. Maar de tweede en de derde lezing zijn anders van toon. Zij sluiten misschien beter aan bij onze eigen beleving. Succesverhalen zijn in onze dagen niet overal te melden. Eerder het tegenovergestelde. In menig land heeft de kerk veel van haar vroegere relevantie verloren. Waar zij terrein verliest, raakt zij in zichzelf gekeerd, bezig met haar eigen voortbestaan, en schiet zij, naar buiten toe, in de verdediging.

De tweede lezing, uit de brief van Petrus, lijkt bij-zonder van toepassing op de huidige situa-tie. De schrijver richt het woord tot christenen die er op worden aangekeken om wat ze zijn. Hij zegt tegen hen: Vraagt iemand u waarop de hoop die in u leeft gebaseerd is, wees dan steeds bereid tot verantwoording. In het Grieks wordt het woord apología gebruikt: wees bereid tot apolo-gie. Dit klinkt erg verde-di-gend. Toch moeten we dit woord niet defensief verstaan. Apolo-gie wordt terecht vertaald met verantwoording. Het is het getuigenis van de hoop die in je, de hoop die je overeind houdt in een vijandige wereld. Een getui-genis dat zachtmoe-dig- en met respect wordt ver-woord. Dat zal de honers en spotters beschamen. Hun afkeer zal om-slaan in waar-dering. Wat hier geschetst wordt is dus noch een angstige, noch een agressieve verdediging, maar een geweldlo-ze weer-baarheid, die ontwapenend werkt.

Ook in het Johannesevangelie wordt een moeilijke situa-tie geschetst. De sfeer is er een van angst en bezorgdheid. Jezus gaat zijn ondergang tegemoet. De leer-lingen weten niet hoe ze verder moeten. Maar Jezus herhaalt steeds dezelfde geruststellende woorden: blijf mij liefhebben. Dat wil zeggen: blijf mij trouw. En dat wil weer zeggen: blijf trouw aan de blijde boodschap die ik heb verkondigd. En laat die trouw blijken uit daden: Als gij mij liefhebt, houd je dan aan mijn geboden (vs. 15, vgl. 21). Als je dit doet, zal je merken dat je hierbij geholpen wordt door Gods Geest. Jezus, in wie de leerlingen Gods nabijheid erkenden, zal hen verla-ten, maar Gods Geest zal op een nieuwe manier bij hen zijn en hen bezielen.

Het evangelie van vandaag: de leerlingen van Jezus, de gemeente van Johannes, wij
Ik ga nog even door op de evangelielezing. Hier kunnen drie niveaus worden onderscheiden. In de eerste plaats gaat het over Jezus en de apostelen. Maar over hun hoofden heen gaat het verhaal over de eigen gemeente van Johannes, een gemeente in Klein-Azië van rond het jaar 100: dat is het tweede niveau waarop de tekst kan worden gelezen. De schrijver van het Johannes-evangelie wilde zijn lezers bemoedigen in hun moei-lijke situa-tie, een situatie die vergelijkbaar was met de omstan-digheden waarin de apostelen zich bevonden vlak vóór

Jezus' heen-gaan. Ook wat betreft de afwezigheid van Jezus was er overeenkomst. De apostelen beseften dat ze Jezus zouden kwijtraken. Maar de gemeente van Johannes had Jezus zelfs nooit gezien. Wat Jezus tegen de apostelen zegt geldt ook voor de hoorders van Johannes. De apostelen krijgen van Jezus de troostende en kracht-geven-de woorden te horen: als ik wegga krijgen jullie een Helper, Gods Geest, die jullie zal bezielen. Paraklètōs staat er in het Grieks. Let-ter-lijk vertaald: iemand die erbij is geroepen, als advocaat, iemand die je helpt voor het gerecht. Deze woorden gelden ook de gemeente van Johannes, die wordt opgeroepen om te geloven en te vertrouwen in de Geest. Dan is er nog een derde niveau: het evangelie is ook óns verhaal. Onze situatie is vergelijkbaar met die van Jezus' leerlingen vlak vóór zijn lijden en met die van de eerste christenen met hun boodschap waar de wereld geen boodschap aan lijkt te hebben. Nu denken wij niet meer zozeer in termen als 'wij' tegenover de boze buitenwereld. Toch is er een tegenstelling tussen een christelijke overtuiging en een wereld die niet op onze boodschap zit te wachten, daar misschien niet vijandig, maar dan toch wel onverschillig tegenover staat. Misschien is dit nog erger. Maar het kan nog gevaarlijker zijn wanneer die tegenstelling ook in ons zelf zit. De stormen van buiten zijn beter te doorstaan dan de worm van binnen. Geloven wij zelf nog wel?

Het tegengif tegen ongelof, twijfel en angst in onszelf wordt ons gegeven in de lezingen van vandaag. Vroeger begon een preek altijd met een bepaalde tekst uit het Bijbelgedeelte waar de preek over ging. Als een soort motto. Het motto voor vandaag zou de volgende tekst uit het Johannes-evangelie kunnen zijn: Als je mij liefhebt, houd je dan aan mijn geboden. Dan zal de Vader jullie een andere Helper geven. Geen angst, maar vertrouwen in het evangelie als levens-weg. Dit evangelie belijden met de mond, maar vooral ernaar leven metterdaad. Dit zal ons helpen. Onze angst verdwijnt wanneer we werk maken van onze inspiratie. Je gaat pas in iets geloven wanneer je je ervoor inzet. Iets krijgt pas echt betekenis voor je wanneer je er moeite voor doet. Wanneer we proberen te leven naar het evangelie, zal Gods helpende Geest met ons zijn.